

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 514/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorisojengien aseistautumisen ehkäisemisestä ja ilmiselvän väkivallan kierteen katkaisemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Marko Kilven /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 514/2021 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä nuorisojengien aseistautumisen ehkäisemiseksi ja ilmiselvän väkivallan kierteen katkaisemiseksi ja

mitä hallitus aikoo tehdä laittoman asekaupan estämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitusohjelman mukaisesti erityistä huomiota kiinnitetään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten vähentämiseen. Näihin kuuluvat lapsiin kohdistuvat rikokset, joissa rikoksentekijäkin voi olla lapsi tai nuori. Rikoksia tekevien lasten ja nuorten henkilökohtaiset olosuhteet vaihtelevat. Jengiytyminen lisää rikoksen tekemisen tai uhriksi joutumisen todennäköisyyttä. Tämän vuoksi jengiytymistä ja siihen liittyviä haitallisia ilmiöitä pyritään torjumaan monin eri tavoin. Lapsi tai nuori on elämässään vasta alussa ja siksi toimet, joilla alkava tai alkanut rikoskierre saadaan katkaistua on aina yhteiskunnalle ja yksilölle edullisin.

Rikoskierrettä ennakoivan oireilun tapauksessa ratkaisevaa on sellaisten palvelujen tai tukimuotojen tarjonta, joissa korostuvat ennalta estäminen ja moniammatillisuus. Ankkuritoiminta on valtakunnallisesti vakiintunut toimintamalli, jossa moniammatillisella toiminnalla pyritään löytämään yksilöllisiin tarpeisiin perustuva avun antaminen. Ankkuritoimintaa kehitetään jatkuvasti ja sen vaikuttavuutta arvioidaan. Hallitus on myöntänyt poliisille ennalta estävän toiminnan kehittämiseen 3 miljoonan euron lisärahoituksen tälle ja ensi vuodelle. Ennalta estävän toiminnan kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret.

Nuorisolaissa (1285/2016) määritellyn etsivän nuorisotyön tavoitteena on vähentää nuorten syrjäytymistä ja sen haittoja. Etsivää nuorisotyötä tuetaan valtionavustuksilla, jotka kohdennetaan etsivän nuorisotyön työntekijöiden palkkauskustannuksiin. Vuonna 2020 etsivän nuorisotyön valtionavustuksiin on osoitettu 12,6 miljoonaa euroa ja neljännessä lisätalousarviossa 3 miljoonaa euroa. Vuonna 2021 valtionavustuksia on myönnetty noin 12,3 miljoonaa euroa. Äskettäin avattu

yhteysetsivaan.fi-yhteydenottojärjestelmä avaa nuorille, nuorten kanssa toimiville ja viranomaisille mahdollisuuden tehdä yhteydenottopyyntö nuoresta etsivään nuorisotyöhön.

Rikoskierteeseen puuttumisessa rikosprosessin sujuvuus ja rikosvastuun toteutumisen nopeus yhdistettynä tukitoimiin antavat tehokkaimman vasteen. Hallitusohjelmassa on huomioitu oikeudenhoidon voimavarojen turvaaminen, oikeudenkäyntien sujuvoittaminen sekä syyttäjän ja poliisin yhteistyön parantaminen. Oikeusministeriön rahoittamassa kolmivuotisessa rikoksenehkäisyhankkeessa tavoitteena on erityisesti ehkäistä uusintarikollisuutta ja tukea toistuvasti tai vakavimpia rikoksia tekeviä nuoria kohti rikoksetonta ja päihteetöntä elämää. Toimintamallia pilotoidaan Oulussa, Rovaniemellä, Vantaalla ja Turussa.

Nuorisojengien tekemiin rikoksiin ja aseistautumiseen puututaan myös kohdentamalla poliisin päivittäistoimintaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Pääkaupunkiseudulla, jossa nuorisojengien toiminta on ollut näkyvintä, poliisi on sopinut kohdennetun yhteistoiminnan järjestämisestä. Tämä tarkoittaa tehostettua yhteistyötä ja tiedonvaihtoa valvonta- ja hälytystoiminnan, analyysin ja rikostiedustelun sekä rikostutkinnan välillä. Hankittua tilannekuvaa jaetaan pääkaupunkiseudun ohella valtakunnallisesti. Nuorisojengien johtohahmojen ja aktiivisimpien toimijoiden tunnistamisella, epäiltyjen rikosten joutuisalla esitutkinnalla sekä tavattuihin laittomiin ampuma-aseisiin tai teräaseisiin kohdistetuilla menettämisseuraamuksilla vaikutetaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Rikoksentehtäjiin kohdistettavien toimien lisäksi uhrinäkökulman huomiointi on tärkeää. Lastenasiantalo-mallilla luodaan valtakunnallinen ja poikkihallinnollinen moniviranomaisyhteistyön järjestelmä, jossa väkivaltaa kokeneen lapsen tai nuoren ja heidän perheidensä yksilölliset tarpeet pystytään huomioimaan. Tarvittava tuki ja hoito tarjotaan koordinoitusti sekä moniammatillisesti lapsiystävällisissä ja turvallisissa tiloissa. Tavoitteina ovat lapsen edun toteutuminen, rikosprosessin joutuisuus ja esitutkinnan laatu. Lisäksi poliisille tuotetaan lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan käsikirja, joka julkaistaan loppuvuodesta 2021.

Laiton asekauppa on rajat ylittävä ongelma. Laittoman asekaupan torjuminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä ja lainvalvontaviranomaisten teknisen asiantuntemuksen ylläpitämistä.

Kansainväliset sopimukset yhdenmukaistavat laittoman asekaupan vastaisia toimia. YK:n yleiskokouksessa hyväksytyt tuliasepöytäkirja ja kansainvälinen pienaseiden jäljityssopimus luovat osaltaan perustaa laittoman asekaupan torjunnalle. Niissä käsitellään muun muassa rekistereiden pitoa, ampuma-aseiden merkitsemistä ja nopeaa vastaamista avustuspyyntöihin aseiden jäljittämässä. Euroopan unionissa laittoman asekaupan vastaisia toimia säädellään ampuma-asedirektiivissä, jolla on pyritty parantamaan esimerkiksi ampuma-aseiden jäljitettävyyttä. Suomi on saatanut ampuma-asedirektiivin kansallisesti voimaan ampuma-aselailla (1/1998). Ampuma-asedirektiivin muutokset on saatettu voimaan ampuma-aselain muutoksilla. Ampuma-aselain muutosten rinnalla poliisi on kehittänyt ampuma-aseiden lupaharkintajärjestelmää ja valvontaa.

Euroopan unionin toimintasuunnitelma vuosiksi 2020-2025 ampuma-aseiden laittoman kaupan torjunnassa toteaa, että ampuma-aseiden laittoman saatavuuden torjunnan on oltava ensisijainen ja monialainen turvallisuustavoite Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille sekä unionin kumppaneille. Toimintasuunnitelma määrittelee painopisteiksi laillisten markkinoiden turvaamisen ja laittoman välityksen torjumisen, paremman tilannekuvan luomisen, suuremman paineen kohdistamisen rikollismarkkinoihin sekä kansainvälisen yhteistyön lisäämisen. Suomi on sitoutunut toimintasuunnitelmaan. Suomen kannalta keskeinen tavoite on kansallisten ja kansainvälisten tietojärjestelmien yhteensopivuus automaattisessa tietojenvaihdossa.

Osana toimintasuunnitelman toimia Euroopan komission on ollut määrä antaa asedirektiivin täytäntöönpanoa koskeva kertomus, jonka yhteydessä komissio on ilmoittanut tarkastelevansa myös parhaita tapoja torjua Flobert-aseisiin ja aseiden 3D-tulostukseen liittyviä uhkia. Tiedonannossa arvioidusta aikataulusta poiketen komission odotetaan julkaisevan kertomuksen loppuvuoden aikana.

Suomi osallistuu Europolin ja Interpolin kanssa tehtävään kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön, jonka tavoitteena on paljastaa laittoman asekaupan toimijoita ja toimitusreittejä sekä takavarikoida laittomia ampuma-aseita. Lainvalvontaviranomaisten ulkomaille lähettämiä yhdyshenkilöitä voidaan hyödyntää tiedonvaihdossa. Keskusrikospoliisi toimii laittoman asekaupan torjunnan kansallisena yhteyspisteenä.

Suomi on mukana European Firearms Expert-verkostossa. Asiantuntemusta on saatavilla myös Euroopan unionin lainvalvontaviranomaisten koulutuksen viraston CEPOL:n kautta. Sen verkostoon kuuluvat eri maissa sijaitsevat koulutusinstituutiot tarjoavat kursseja, joille suomalaisten esitutkintaviranomaisten edustajia lähetetään säännöllisesti. Molempien verkostojen kautta saatava asiantuntemus, tieto laittoman asekaupan ilmiöistä ja tehokkaista torjuntakeinoista ovat hyödynnettävissä rikostorjunnassa. Myös EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) on tärkeä työkalu laittoman asekaupan torjunnassa. Laittoman asekaupan torjunta on yksi voimassa olevan EMPACT-syklin painopisteistä.

Kansallisena esimerkkinä ampuma-aseisiin liittyvän rikollisuuden torjunnasta on vuosien 2020-2021 aikana toteutettu poliisin ja Tullin yhteinen valtakunnallinen rikostorjuntaoperaatio. Sen avulla pystyttiin ennalta estämään laittomien ampuma-aseiden kauppaa ja ampuma-aseilla tehtyjä väkivaltarikoksia. Operaatioon liittyen kirjattiin 1900 rikosilmoitusta, joiden esitutkinnan perusteella voitiin myös parantaa tilannekuvaa laittomasta asekaupasta ja tunnistaa siihen liittyviä ilmiöitä, kuten esimerkiksi 3D-tulostetut ampuma-aseet, piippuaihiot ja muunnellut kaasuaaseet.

Helsingissä 14.10.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo